

Чуй Ірина Романівна, irina_chui@ukr.net,
ORCID ID: 0000-0002-8795-4514,

к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, економічної безпеки,
банківської справи та страхового бізнесу,
Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів

Мицак Ольга Василівна, o.myttsak@gmail.com,
ORCID ID: 0000-0003-3681-4666,

к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, економічної безпеки,
банківської справи та страхового бізнесу,
Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів

ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФІНАНСІВ СУБ'ЄКТІВ БІЗНЕСУ ІТ-СЕКТОРА

Анотація. У статті досліджено галузеві особливості формування та використання фінансових ресурсів суб'єктів господарювання ІТ-сектора України. Проаналізовано стан суб'єктів бізнесу ІТ-сектору через призму експорту комп'ютерних послуг, кількості підприємств та фізичних осіб-підприємців; зайнятих у цій сфері працюючих, обсягу діяльності за період 2010-2022 рр.

Виявлено певні закономірності у фінансуванні підприємств ІТ-сектору впродовж 2018-2022 рр., зокрема нарощення величини фінансових ресурсів відбулося завдяки збільшенню суми і частки власного капіталу. На обсяги фінансування підприємств не вплинула суттєво криза, пов'язана із карантинними обмеженнями із-за пандемії Covid-19, а протягом дії воєнного стану, введеного у 2022 році, ІТ-сектор зміг знайти такі формати роботи, яким не перешкоджали перебої з постачанням електроенергії, повітряні тривоги та безпосередні військові дії.

Виявлено пропорційний зв'язок між збільшенням прибутку та обсягом фінансових ресурсів, задіяних ІТ-підприємствами для своєї діяльності. Завдяки зростанню постійного капіталу фінансова стійкість за власним капіталом й довгострокова фінансова стійкість за постійним капіталом посилилися. Виявлено, що для підприємств ІТ-сектора порівняно із підприємствами України загалом коефіцієнти фінансової стійкості вищі та нижча залежність від позикового та інших видів залученого капіталу.

Висновками з проведеного дослідження є: вітчизняний ІТ-сектор в умовах воєнного стану розвивався достатньо динамічно: зростали кількість суб'єктів господарювання в ІТ, обсяги залучених інвестицій та експорт ІТ-продуктів і послуг; сукупний капітал підприємств зростав як за рахунок нарощення власного капіталу, так і завдяки залученим ресурсам на довго- та короткостроковий період.

Ключові слова: ІТ-сектор, бізнес-моделі ІТ-сектору України, фінансові ресурси, власний капітал, постійний капітал, залучені фінансові ресурси.

Chuy I. R., irina_chui@ukr.net,

ORCID ID: 0000-0002-8795-4514,

Ph.D., Associate Professor, Associate Professor of the Department of Finance, Economic Security, Banking and Insurance Business, Lviv University of Trade and Economics, Lviv

Mytsak O. V., o.myttsak@gmail.com,

ORCID ID: 0000-0003-3681-4666,

Ph.D., Associate Professor, Associate Professor of the Department of Finance, Economic Security, Banking and Insurance Business, Lviv University of Trade and Economics, Lviv

FEATURES OF FINANCIAL MANAGEMENT OF BUSINESS ENTITIES IN THE IT SECTOR

Abstract. *The article characterizes sectoral features of the formation and use of financial resources of business entities in the IT-sector of Ukraine. The state of business entities in the IT-sector in 2022 and its dynamics are analyzed through the prism of exports of computer services, the number of enterprises and individual entrepreneurs; employed in this area, the volume of activities for the period 2010-2022.*

Regularities in the peculiarities of financing enterprises in the IT-sector during 2018-2022 have been identified, in particular, the increase in the amount of financial resources was due to an increase in the amount and share of equity. The volume of financing of enterprises was not significantly affected by the crisis related to the Covid-19 pandemic, and during the martial law imposed in 2022, the industry was able to find such formats of work that were not hindered by interruptions in the supply of electricity, air raids and direct hostilities.

A proportional relationship between the increase in profit and the amount of financial resources used by IT-enterprises for their activities has been identified. Due to the growth of constant capital, the financial strength of equity and the long-term financial stability of constant capital have been strengthened. It has been found that for enterprises in the IT sector compared to enterprises in Ukraine in general, the coefficients of financial stability are higher and dependence on debt and other types of attracted capital is lower.

It has been found that the coefficients of financial stability for enterprises in the IT-sector compared to enterprises in Ukraine are higher and debt dependence is lower.

The conclusions of the study are: the domestic IT-sector, even under martial law, has been developing quite dynamically: the number of IT enterprises and IT sole proprietors, the volume of attracted investments and exports of IT products and services have been constantly growing; the total capital of enterprises grew both due to the increase in equity capital and due to the attracted resources for the long and short term.

Key words: IT-sector, business models of the IT-sector of Ukraine, financial resources, equity, constant capital, attracted financial resources.

Постановка проблеми. ІТ є одним з провідних секторів української економіки, який стрімко зростає. Серед послуг, які надаються у сфері телекомунікації, комп'ютерних та інформаційних послуг переважають саме комп'ютерні (більше 74 % у 2022 р.). Згідно міжнародної експертизи IDC, ІТ-ринок є складовою інформаційно-телекомунікаційного ринку, що має наступну структуру: апаратне забезпечення (hardware), програмне забезпечення (Software) та ІТ-послуги (IT-services). Віднедавна, крім перерахованих вище, до ІТ ринку стали також відносити сегмент “публічні хмари” [9].

Водночас під час оцінювання особливостей формування і використання фінансових ресурсів суб'єктів ІТ-сектору України слід враховувати, що існують різні типи ІТ-компаній (переважна більшість працюють за моделями аутсорсингу, аутстафінгу та стартапів і не є учасниками вітчизняного ІТ-ринку).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питань управління фінансовими ресурсами підприємств присвячено праці багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців. Вивчення літературних джерел з проблем управління фінансовими ресурсами показало, що вагомий внесок теоретико-методичного та практичного характеру у вивчення означеної проблематики зробили такі вчені, як М. Бердар [1], Д. Ванькович [2], Ю. Вінц [3], С. Джерелейко [4], І. Зеліско [5] та інші. Дослідженню теоретико-методичних аспектів понятійного визначення та аналізу капіталу підприємств через призму оцінювання їхньої фінансової стійкості присвячено наукові статті Н. Нестеренка і Д. Ребріню [6], О. Мицак, І. Чуй і О. Демковської [7]. У більшості випадків основний інтерес ІТ-компаній, які зосереджені в Україні, – це підбір висококваліфікованих фахівців для роботи над проектами іноземних інвесторів та замовників. Водночас, мало хто із дослідників ІТ-сектору зосереджував свою увагу на проблемах фінансування його суб'єктів та напругах зміцнення їхньої фінансової стійкості.

Метою дослідження є виявлення особливостей та закономірностей управління процесами формування та використання фінансових ресурсів суб'єктів бізнесу ІТ-сектора України, місця системи управління фінансовими ресурсами у фінансовому механізмі підприємств даного сектору та її завдань у процесі реалізації фінансової стратегії.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сьогодні в ІТ секторі зайнято більше 426 тис. працівників: 85,126 тис. – на підприємствах та 340,688 тис. – у фізичних осіб-підприємців [8]. Вітчизняні ІТ-фахівці – це, переважно, молоді люди у віці 18-32 роки. Майже 60 % спеціалістів зайняті в системі ІТ-аутсорсингу. Частина фахівців після здобуття

профільної освіти виїжджає за кордон, частина віддає перевагу роботі на фрілансі.

Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктами ІТ-сектора за 2022 р. склав 226,9 млрд грн (з нього підприємства реалізували продукції на суму 226,2 млрд грн або 99,7 % та фізичні особи-підприємці – 0,6 млрд грн або 0,3 %). З 2010 р. обсяг реалізації галузі збільшився у 7 разів (із 32,5 млрд грн). Рекордного показника обсягів реалізованої продукції досягнуто суб'єктами ІТ-сектору у 2021 р. – 528,9 млрд грн (5,3 % від сукупного обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання усіх видів економічної діяльності у 2021 р. та 9,7 % від ВВП).

Вітчизняна ІТ-галузь здебільшого орієнтована на експорт. Останні 10 років обсяг експорту лише комп'ютерних послуг зростав у середньому на 24 % щороку й у 2022 р. досяг майже 2,8 млрд дол. США. Починаючи із 2000 р. експорт зріс із всього 3,7 млн дол. США до понад 3 млрд дол. США у 2021 р. Частка експорту комп'ютерних послуг у ВВП з 2010 р. зросла з 0,19 % до 1,71 % у 2022 р., а загалом в експорті послуг – з 2,1 % до 30 % (рис. 1).

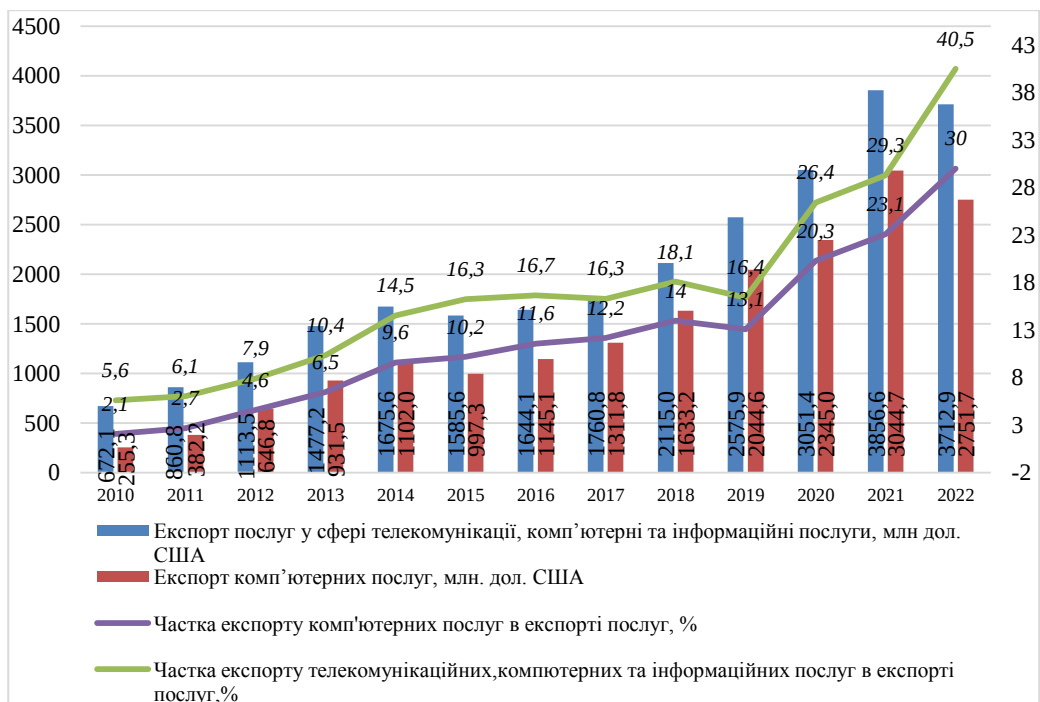

Рис. 1. Експорт комп'ютерних послуг у 2010-2022 рр.

Джерело: розраховано за [8]

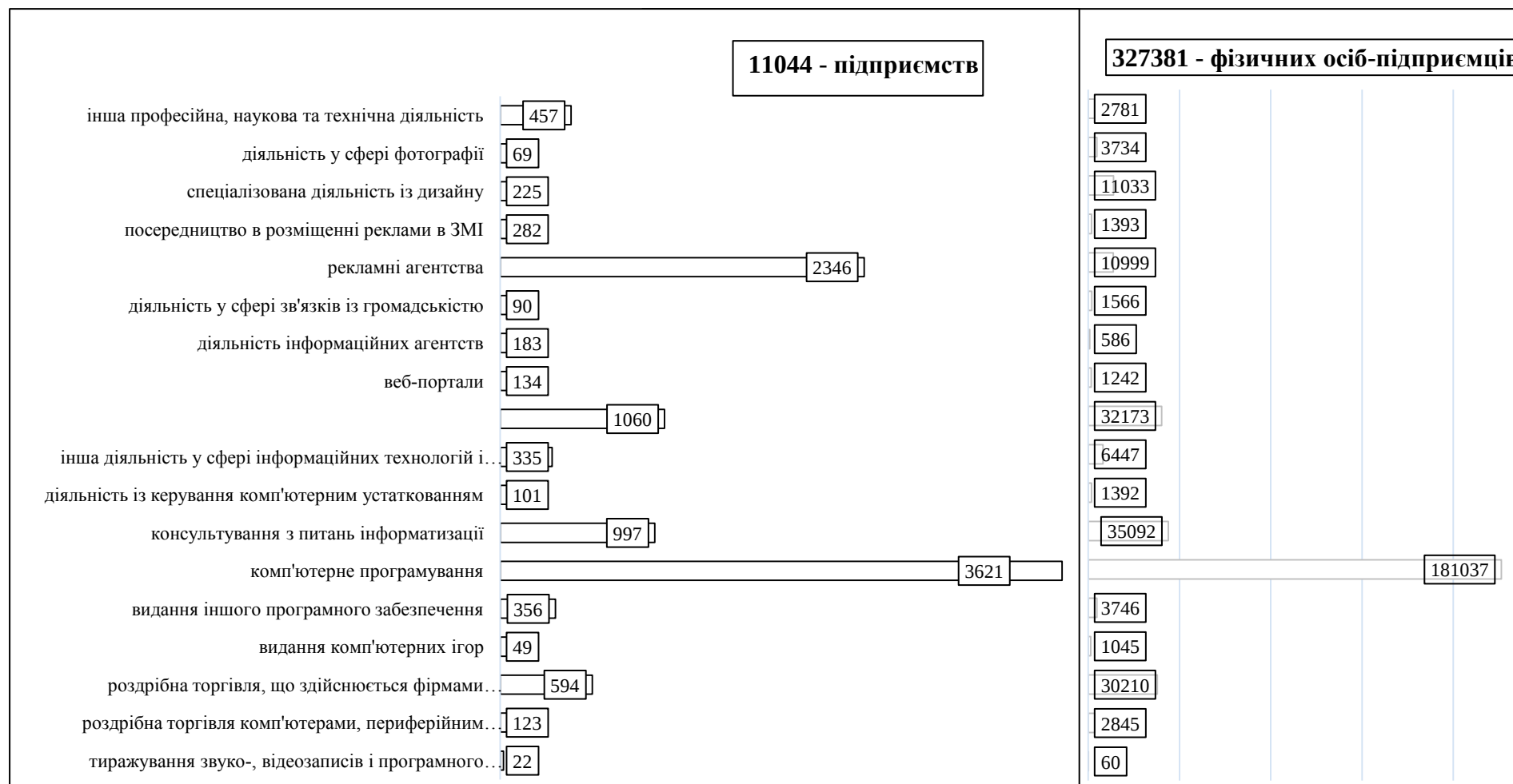

Рис. 2. Кількість суб'єктів господарювання в ІТ-секторі України у 2022 р.

Джерело: розраховано за [8]

За даними Державної служби статистики України, кількість суб'єктів господарювання, які працюють у ІТ-секторі, у 2010 р. становила 67906 од., з них 11900 підприємств та 56006 фізичних осіб-підприємців, у 2022 році їхня кількість зросла до 338425 од. (на майже 80 %): з них 11044 підприємств (на 7,2 % менше) та 327381 ФОП (на 484,5% більше) (рис. 2).

Найбільше суб'єктів ІТ-сектора займалися комп'ютерним програмуванням (32,8 % від усіх підприємств та 55,3 % від усіх ФОП). На другому місці за кількістю – рекламні агентства та третьому – підприємства, діяльність яких пов'язана з обробленням даних, розміщенням інформації на веб-вузлах.

Характерною рисою фінансових аспектів суб'єктів бізнесу ІТ-сектору є низька капіталоемкість, яка прямо корелює з обсягами їх діяльності. У 2021 р. обсяг інвестицій, залучених українськими ІТ-компаніями, склав 1,68 млрд дол. США і збільшився за п'ять років у 6,3 рази [10, с. 106].

Головними інвесторами вітчизняної ІТ-сфери є зарубіжні компанії та венчурні фонди, на які припадає майже 90 % загального обсягу залучених інвестицій.

Для ефективного функціонування ІТ-підприємств України, їх фінансова діяльність має бути спрямована на формування і реалізації ефективної фінансової політики для забезпечення досягнення визначеного рівня фінансової стійкості, раціонального співвідношення власних і залучених ресурсів, достатнього рівня фінансової рентабельності.

Важливим напрямом забезпечення ефективного функціонування сектору цифрових технологій є визначення джерел його фінансування та їхня оптимізація. Найважливішим завданням управління фінансовими ресурсами є визначення обсягів, джерел та форм залучення фінансових ресурсів для здійснення господарської діяльності. Джерела фінансових ресурсів можуть бути внутрішніми (власний потенціал підприємства) та зовнішніми. Отримати фінансові ресурси із зовнішніх джерел можна за рахунок банківських позик, комерційних кредитів, коштів, інвестованих у підприємство зовнішніми інвесторами, бюджетних дотацій та трансфертів, безповоротної фінансової допомоги тощо.

Як відзначає В. Міщенко, об'єкти техніко-технологічної інфраструктури фінансуються переважно за рахунок держави або коштів державно-приватних партнерств, а об'єкти програмно-сервісної – за рахунок приватного бізнесу [11, с. 157].

Забезпечення достатніми обсягами фінансових ресурсів є однією з найважливіших умов досягнення цілей та завдань, передбачених фінансовою стратегією підприємства. Конкретні шляхи досягнення відповідних цілей визначає фінансова політика, яка охоплює політику

управління структурою капіталу, цінову політику, податкову політику, політику управління доходами, витратами, формуванням і використанням прибутку, дивідендну та інвестиційну політики тощо [12].

Дослідження забезпечення фінансовими ресурсами вітчизняних ІТ-підприємств показали, що в 2022 р. порівняно з 2018 р. суттєво збільшився обсяг фінансових ресурсів підприємств ІТ-сектора України: з майже 66 млрд грн до 118,8 млрд грн або склав 180 % (рис. 3).

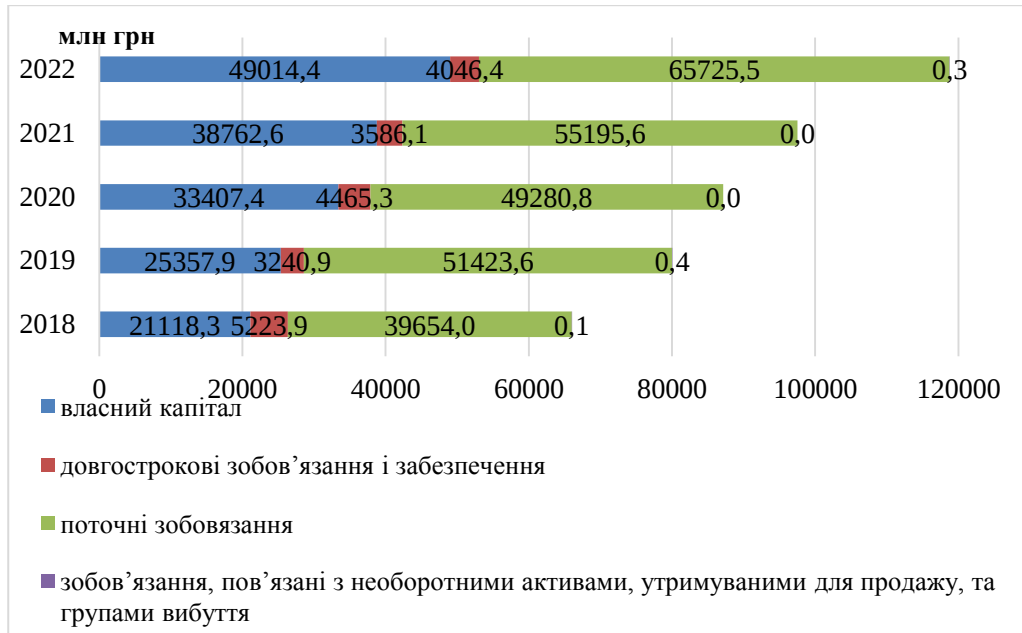

Рис. 3. Динаміка фінансових ресурсів підприємств ІТ-сектора України у 2018-2022 рр., млн грн

Джерело: розраховано за [8]

Нарощення величини фінансових ресурсів відбулося зокрема завдяки збільшенню суми власного капіталу з 21,1 млрд грн до 49 млрд грн (більше, ніж удвічі) та поточних зобов'язань із 39,7 млрд грн до 65,7 млрд грн (або в 1,7 раза). Темпи зростання фінансових ресурсів максимальними були у 2022 р. (21,8%). Причому приріст власного капіталу був найвищим у 2020 р. – 31,7%, а поточних зобов'язань – у 2019 р. – 39,7 %. Динаміка капіталу підприємств ІТ-сектору свідчить про те, що обсяги діяльності підприємств поступово збільшуються, тож на обсяги фінансування підприємств не вплинула суттєво криза, пов'язана із карантинними обмеженнями пов'язаними із пандемією Covid-19, а протягом дії воєнного стану, введеного у 2022 р., галузь змогла знайти такі формати роботи (зокрема віддалений та онлайн),

яким не перешкоджали перебої з постачанням електроенергії, повітряні тривоги та безпосередні військові дії.

Джерела формування фінансових ресурсів різноманітні. Загалом виділимо власні джерела фінансування та залучені кошти, а також дослідимо динаміку постійного капіталу й поточних зобов'язань (рис. 4).

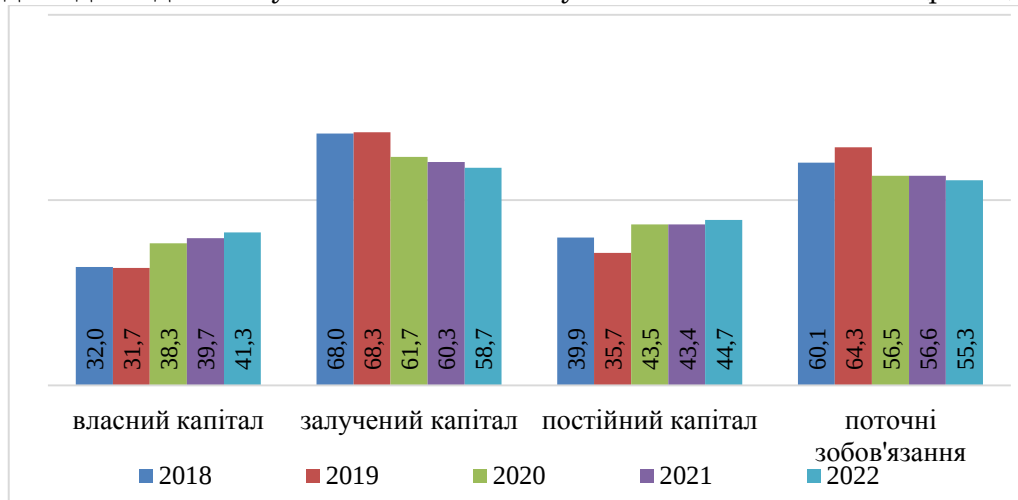

Рис. 4. Структура фінансових ресурсів підприємств ІТ-сектора України у 2018-2022 рр., %

Джерело: розраховано за [8]

Частка власних фінансових ресурсів за останні 5 років невинно зростає (із 32 % до 41,3 %) і загалом це позитивна тенденція. Підприємства можуть скеровувати отримані кошти для рефінансування діяльності, покращення матеріальної бази, забезпечення плацдарму для наступного розширеного відтворення. А для здешевлення своєї поточної виробничо-фінансової діяльності підприємства мають змогу скористатися позиками та залученими коштами, частка яких зменшується із 68 % у 2018 р. до 58,7 % у 2022 р.

Прибуток є важливим внутрішнім джерелом поповнення фінансових ресурсів. Враховуючи, що протягом 2010-2015 рр. динаміка прибутку підприємств ІТ-сектора була нестабільна (рис. 5), починаючи з 2016 р. став помітний позитивний тренд: ІТ галузь активно розвивалася, сума і частка нерозподіленого прибутку у складі капіталу щорічно зростала (в кінці 2022 р. вона склала 29 %).

Простежується пропорційний зв'язок між збільшенням прибутку та обсягом фінансових ресурсів, задіяних ІТ підприємствами для своєї діяльності. Протягом 2018-2022 рр. величина фінансового результату до оподаткування підприємств ІТ-сектору збільшилася на 8,4 млрд грн, що складає 102,4 % приросту, водночас сума чистого прибутку збільшилася

на 6,4 млрд грн і відповідно на 107,3 %. За цей же період величина нерозподіленого прибутку збільшилася на 24,2 млрд грн або на 236,4 %.

Показники рентабельності власного і постійного капіталу вітчизняних підприємств на загал є нижчими ніж досліджуваного сектору і до кінця 2022 р. мають від'ємне значення: рентабельність власного капіталу зменшилася із 10,6 % до (-6,9 %); рентабельність постійного капіталу зменшилася із 11,1 % до (-4,7 %). Таким чином, на результативність використання довгострокових видів капіталу підприємств України негативного впливу спричинили введення воєнного стану, обмеженість джерел фінансування, непередбачуваність фінансово-економічного середовища, тоді як ці фактори менше вплинули на діяльність ІТ-сектору (через можливість працювати поза межами території України та не бути прив'язаними фізично до наявної ІТ-інфраструктури).

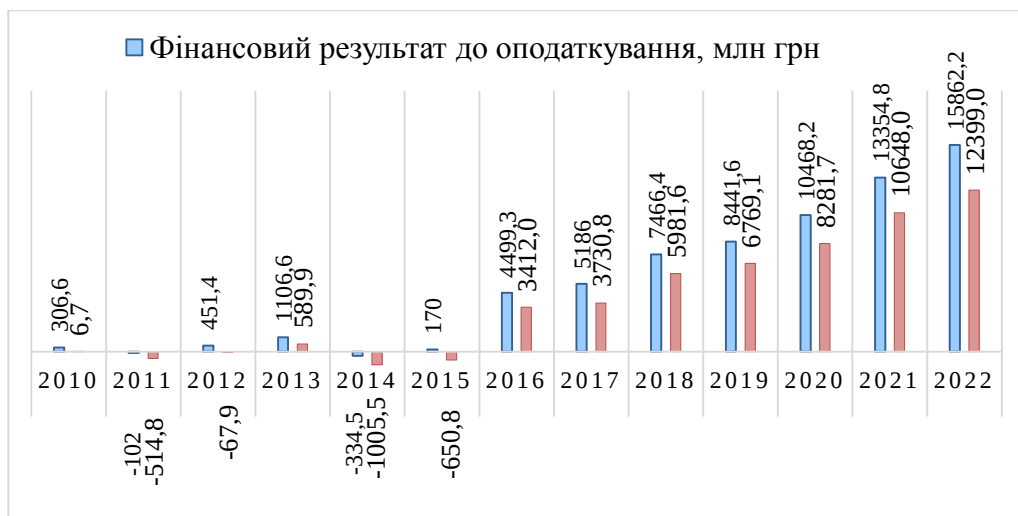

Рис. 5. Прибуток до оподаткування та чистий прибуток підприємств ІТ-сектора України у 2010-2022 рр.

Джерело: розраховано за даними [8]

У підприємств ІТ-сектору України рентабельність власного капіталу (фінансова рентабельність) варіює від 28,3 % за 2018 р. до 25,3 % у 2022 р. При збільшенні власного капіталу на 132,1 % його рентабельність зменшилася на 10,7 %. Збільшення ж постійного капіталу на 101,4 % призвело до росту його рентабельності на 2,9 % (з 22,7 % до 23,4 %).

Можна прослідкувати, які саме види діяльності ІТ-сектору були найбільш вразливими до загроз 2022 року (рис. 6).

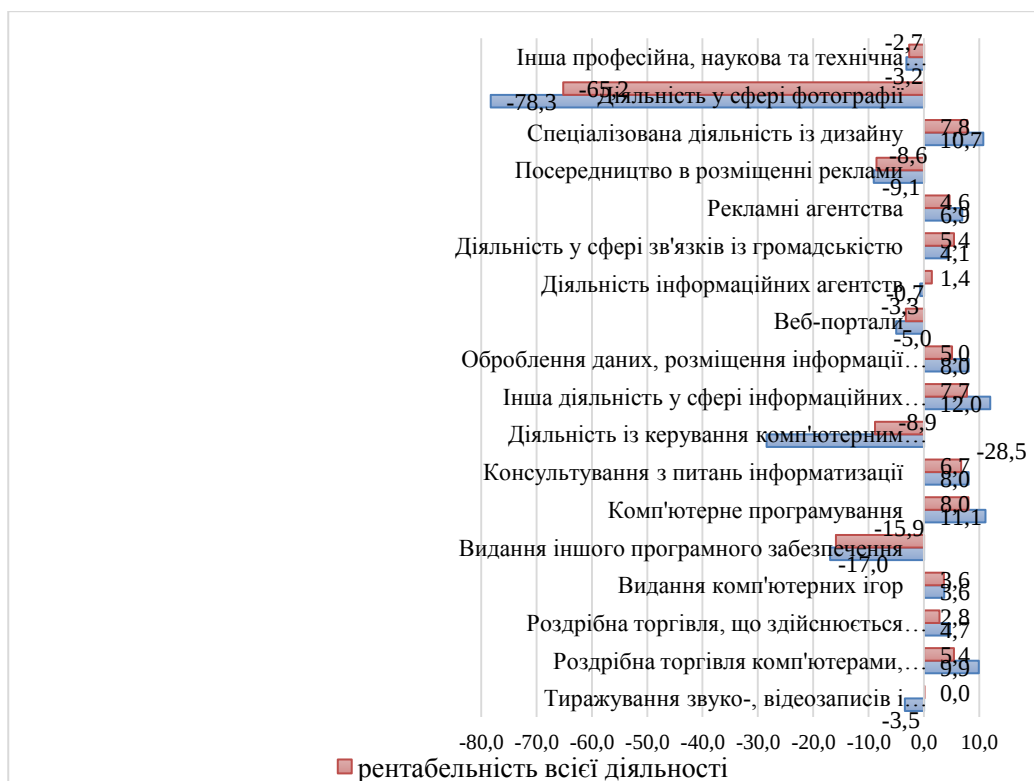

Рис. 6. Рентабельність всієї та операційної діяльності підприємств ІТ-сектору у 2022 р.

Джерело: складено за даними [8]

Найвищі показники рентабельності операційної діяльності у 2022 р. були у підприємств у сфері інформаційних технологій і комп'ютерних систем (12%), комп'ютерного програмування (11,1 %), дизайну (10,7 %) та роздрібної торгівлі комп'ютерами, устаткуванням і програмним забезпеченням (9,9 %).

Сучасні тенденції розвитку світової ІТ-системи характеризуються посиленням конкуренції за обмежені трудові та фінансові ресурси, при цьому основним критерієм виживання компаній на ринку стає здатність своєчасно впроваджувати інновації для мобілізації достатнього робочого капіталу. Типовим наслідком кризових явищ для розвитку підприємств, і особливо у 2022-2023 рр. стала гостра нестача професійних кадрів, що істотно позначилося на ефективності господарювання.

Слід зазначити, що комплексно й достовірно оцінити ефективність управління капіталом суб'єктів ІТ-ринку України на основі традиційних методів аналізу є складним, причинами чого є те, що:

– більшість ІТ-компаній, які працюють в Україні, є аутсорсерами, що виконують замовлення міжнародних корпорацій і не працюють на внутрішній ринок;

– відкрита інформація про діяльність українських ІТ-компаній містить загальні відомості й лише окремі показники за певний період часу. Більшість даних, особливо про внески засновників, фінансові та економічні показники, є закритими у зв'язку із приватним характером власності;

– більшість ІТ-компаній, які мають схожий напрям діяльності, все ж відрізняються специфікою виконання ІТ-завдань й пропозицій ІТ-рішень (що стає проявом монополістичних тенденцій);

– більшість ІТ-компаній працюють на основі зовнішнього інвестування, орієнтуючись на зовнішні ІТ-ринки [9];

– реально оцінити результати діяльності та склад і джерела капіталу для суб'єктів ІТ-сектору, які зареєстровані як фізичні особи – підприємці, взагалі неможливо через використання ними, як правило, спрощеної системи обліку й звітності.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Для вироблення механізмів підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами підприємств важливим є вирішення проблеми її понятійного визначення та структуризації показників її оцінювання. В умовах трансформаційних процесів у соціально-економічній системі країни вважаємо за доцільне визнавати фінансово стійкими такі підприємства, які за рахунок переважаючої величини довгострокових джерел фінансування в сукупному капіталі спроможні забезпечити безперерйну, надійну і ефективну фінансово-господарську діяльність; формувати достатній проте не надмірний рівень робочого капіталу; нарощувати показники рентабельності власного й постійного капіталу.

Для ефективного функціонування ІТ-підприємств України фінансова діяльність підприємств має бути спрямована на забезпечення формування і реалізації ефективної фінансової політики для забезпечення досягнення визначеного рівня фінансової стійкості, досягнення раціонального співвідношення власних і залучених ресурсів, достатнього рівня робочого капіталу, а, відтак, і необхідного рівня фінансово-економічної безпеки.

Загалом тенденція, виявлена за результатами аналізу ІТ-сектору України, є позитивною, свідчить про повноту використання власних фінансових ресурсів і можливості залучення короткострокових ресурсів для фінансування поточної діяльності за умови постійного зростання прибутку. Повнота використання наявних фінансових ресурсів та фінансових можливостей, залучення коштів на економічно вигідній основі із зовнішніх джерел є важливою передумовою прискорення темпів інвестиційно-інноваційного розвитку і на цій основі підвищення ефективності господарської діяльності підприємств [13].

Проведене дослідження дозволяє зробити висновок про те, що вітчизняний ІТ-сектор навіть в умовах воєнного стану розвивався достатньо динамічно: постійно зростала кількість ІТ-підприємств та ІТ-ФОПів, обсяги залучених інвестицій та експорт ІТ-продуктів і послуг, створених вітчизняними ІТ-фахівцями, сукупний капітал підприємств зростав як за рахунок нарощення власного капіталу, так і завдяки залученим ресурсам на довго- та короткостроковий період.

Як визначають перспективи розвитку ІТ-сектору фахівці, головними напрямками для інвестування має стати фінансування цифрових технологій та наукових досліджень у таких галузях як Big Data, штучний інтелект, хмарні обчислення, робототехніка, машинне навчання, доповнена реальність, промисловий Інтернет речей та кібербезпека [10, с. 108].

Головними напрямками цифрової трансформації вітчизняної економіки повинні бути наступні: підтримка та стимулювання розвитку ІТ-сектору, розвиток національної цифрової інфраструктури, розширення масштабів цифровізації бізнесу, державного управління, соціальної сфери, а також розвиток цифрових навичок і цифрової культури населення з метою подолання “цифрового розриву”.

З метою забезпечення стійкого розвитку цифрової інфраструктури з боку держави необхідне створення стимулів і забезпечення ефективного регулювання, нагляду та контролю за її функціонуванням, а саму інфраструктуру слід розглядати як невід’ємну складову цифрового суверенітету держави.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бердар М. М. Управління процесом формування і використання фінансових ресурсів підприємства на основі логістичного підходу. *Актуальні проблеми економіки*. 2008. № 5 (83). С. 133-138.
2. Ванькович Д. В. Удосконалення механізму реорганізації управління фінансовими ресурсами підприємств. *Фінанси України*. 2010. № 9. С. 112-117.
3. Вінц Ю. О. Удосконалення управління фінансовими ресурсами підприємства. *Держава та регіони*. 2007. № 10. С. 55-59.
4. Джерелейко С. Д. Управління фінансовими ресурсами промислових підприємств. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/sre/2010_1/156.pdf.
5. Зеліско І. М. Управління фінансовими ресурсами аграрно-промислових компаній : монографія. К. : ЦП «КОМПРИНТ», 2014. 420 с.
6. Нестеренко Н. В., Ребріна Д. М. Шляхи вдосконалення управління фінансовими ресурсами підприємства. *Економічний вісник Донбасу*: зб. наук. праць. 2011. № 3(16). С. 69-72.

7. Мицак О. В., Чуй І. Р., Демковська О. І. Ідентифікація та методика оцінювання фінансової стійкості підприємств для забезпечення їх фінансової рівноваги. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету*. Львів : Видавництво Львівського торговельно-економічного університету, 2016. Вип. 51. С. 159-164.

8. Офіційний сайт Державної служби статистики України: URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

9. Кораблінова І. А., Кульбацька Н. М. Актуальні проблеми дослідження ІТ-ринку України. *Ефективна економіка*. 2017. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5997>.

10. Міщенко В. І. Перспективи розвитку ІТ-сектору та цифрової інфраструктури України. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2022. Вип. 43. С. 105-111.

11. Міщенко В. І. Світовий досвід державної підтримки використання цифрових технологій та можливості його адаптації в умовах України. *Інтернаука. Серія: Економічні науки*. 2022. № 1 (57). С. 148-160.

12. Партин Г. О., Митрухіна О. Я. Фінансова стратегія у системі управління фінансами підприємств. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2009. – Вип. 19.6. С. 208-214.

13. Біла О. Г. Фінансові ресурси і фінансові можливості інвестиційно-інноваційного розвитку споживчої кооперації України. *Фінансово-економічний розвиток України в умовах глобалізаційно-інтеграційних процесів: збірник матеріалів III всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції*, 28 лютого 2014 р. Львів: ЛКА. с. 198-201.

REFERENCES

1. Berdar, M. M. (2008), Upravlinnia protsesom formuvannia i vykorystannia finansovykh resursiv pidpryemstva na osnovi lohistychnoho pidkhotu. *Aktual'ni problemy ekonomiky*, № 5 (83), s. 133-138.

2. Van'kovych, D. V. (2010), Udoskonalennia mekhanizmu reorhanizatsii upravlinnia finansovymy resursamy pidpryemstv. *Finansy Ukrainy*, № 9, s. 112-117.

3. Vints, Yu. O. Udoskonalennia upravlinnia finansovymy resursamy pidpryemstva. *Derzhava ta rehiony*, № 10, s. 55-59.

4. Dzherelejko, S. D. Upravlinnia finansovymy resursamy promyslovykh pidpryemstv. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/sre/2010_1/156.pdf.

5. Zelisko, I. M. (2014), *Upravlinnia finansovymy resursamy ahrarno-promyslovykh kompanij* : monohrafiia. TsP «KOMPRYNT», K., 420 s.

6. Nesterenko, N. V. and Rebrina, D. M. (2011), Shliakhy vdoskonalennia upravlinnia finansovymy resursamy pidpriemstva. *Ekonomichnyj visnyk Donbasu : zb. nauk. prats'*, № 3(16), s. 69-72.

7. Mytsak, O. V., Chuj I. R. and Demkovs'ka O. I. (2016), Identyfikatsiia ta metodyka otsiniuvannia finansovoi stijkosti pidpriemstv dlia zabezpechennia ikh finansovoi rivnovahy. *Visnyk L'vivs'koho torhovel'no-ekonomichnoho universytetu*. Vydavnytstvo L'vivs'koho torhovel'no-ekonomichnoho universytetu, L'viv, Vyp. 51, s. 159-164.

8. Ofitsijnyj sajт Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy, available at: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

9. Korablinova, I. A. and Kul'bats'ka, N. M. (2017), Aktual'ni problemy doslidzhennia IT-rynku Ukrainy. *Efektivna ekonomika*, № 12, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5997>.

10. Mischenko, V. I. (2022), Perspektyvy rozvytku IT-sektoru ta tsyfrovoy infrastruktury Ukrainy. *Naukovyj visnyk Uzhhorods'koho universytetu*, Vyp. 43, s. 105-111.

11. Mischenko, V. I. (2022), Svitovyj dosvid derzhavnoi pidtrymky vykorystannia tsyfrovych tekhnolohij ta mozhlyvosti joho adaptatsii v umovakh Ukrainy. *Internauka. Seriia: Ekonomichni nauky*, № 1 (57), s. 148-160.

12. Partyn, H. O. and Mytrukhina, O. Ya. (2009), Finansova stratehiia u systemi upravlinnia finansamy pidpriemstv. *Naukovyj visnyk NLTU Ukrainy*, Vyp. 19.6, s. 208-214.

13. Bila, O. H. (2014), Finansovi resursy i finansovi mozhlyvosti investysijno-innovatsijnoho rozvytku spozhyvchoi kooperatsii Ukrainy. *Finansovo-ekonomichnyj rozvytok Ukrainy v umovakh hlobalizatsijno-intehratsijnykh protsesiv: zbirnyk materialiv III vseukrains'koi naukovo-praktychnoi Internet-konferentsii*, 28 liutoho 2014 r. LKA, L'viv, s. 198-201.